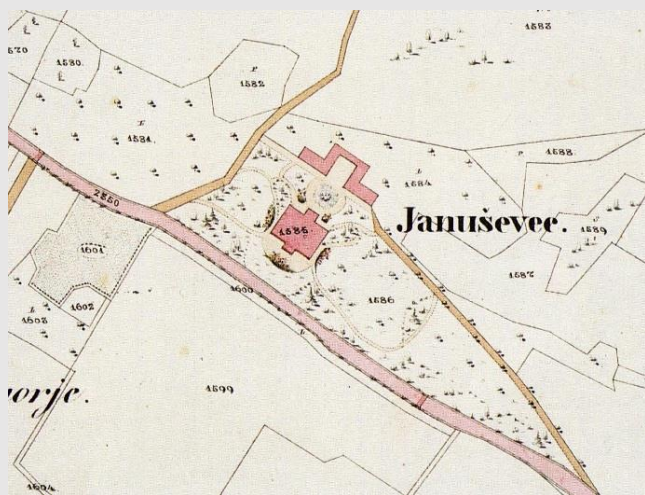

JANUŠEVEC

1. OPĆI I ADMINISTRATIVNI PODACI

Županija	Zagrebačka
Grad/općina	Općina Brdovec
Naselje	Prigorje Brdovečko
Katastarski podaci	k.č. br. 1585, 1584/2, 1584/1, 1583/1, 1583/2, 1588, 1587, 1590, 1592, k.o. Brdovec
Naziv	Dvorac Januševac
Nadležnost	Konzervatorski odjel u Zagrebu
Glavna datacija	1. pol. 19. stoljeća
Naručitelj	barun Josip Vrkljan (Werklein)
Vlasništvo	Republika Hrvatska
Pravni status	Z-2251
Namjena	Spremište Hrvatskog državnog arhiva

Povijesni katastar imanja iz 1862. godine, zona zaštite na DOF podlozi

2. SMJEŠTAJ, ORGANIZACIJA I SASTAVNICE CJELINE

Jednokrnlni dvorac smješten je podno marijagoričkog gorja, na blago povišenom platou u odnosu na savsku dolinu i cestu koja vodi iz Zaprešića prema Laduču. Okružen je travnatim površinama koje prate konfiguraciju terena. Nekada je taj prostor bio artikuliran vijugavim stazama odnosno pejzažno uređenim malenim perivojem od kojeg danas nema nikakvih tragova. U stražnjem sjevernom dijelu imanja bila je gospodarska zona s višekrilnom gospodarskom zgradom koja je bila aksijalno položena u odnosu na dvorac.

2.1. DVORAC

Jednokatni dvorac pravokutne osnove i kompaktna volumena zaključuje četverostrešno krovništvo. U središtu sjevernog i južnog pročelja smješten je trijem, odnosno altana s trijemom, oba zabatnog zaključka i u cijeloj visini zgrade. Prostorni ustroj podređen je kružnoj centralnoj dvorani, ali istovremeno temeljen na osnovj komunikaciji koja se proteže od ulaznog portika na sjevernoj strani, predvorja i središnje dvorane do velikog salona i altane južnog pročelja. Visine prostorija ovise o stupnju reprezentativnosti pa glavna dvorana u središtu južnoga dijela dvorca i središnja kružna dvorana zapremaju visinu dviju etaža. Kružna se dvorana ističe se i kupolastim zaključkom kao i artikulacijom zidnog plašta korintskim pilastrima velikog reda koji podržavaju profilirani prsten nad kojim je kupola.

Svi su joj zidovi rastvoreni pravokutnim vratnim otvorima kojima se vezuje za susjedne prostore prizemlja, dok su katne zone artikulirane lučno zaključenim prozorima. Izvor svjetlosti ovom prostoru, međutim, predstavlja okulus u tjemenu kupole.

Vertikalna komunikacija odvija se trokrakim stubištem položenim uz sjeverni perimetralni zid dvorca i poluovalnim stubištem koje je smješteno uz kružnu centralnu dvoranu iz koje mu se pristupa.

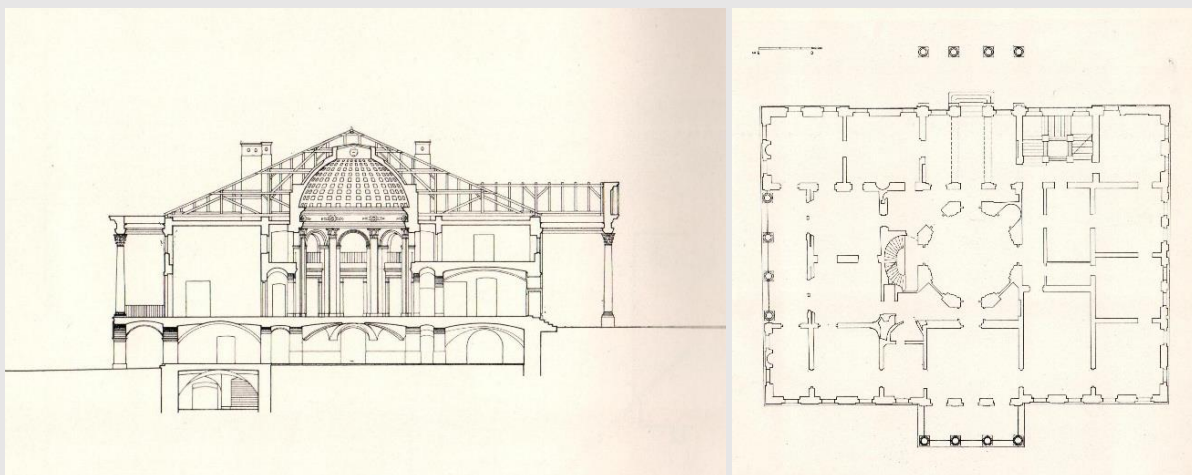

Podrumske prostorije svodene su bačvastim i češkim svodovima, sve prostorije prizemlja češkim svodovima, dok se u prostorijama kata nalaze stropovi i ponegdje češki svodovi. Središnja kružna dvorana ima kupolasti zaključak.

Jasna koncepcija unutrašnjeg prostora korespondira s artikulacijom svih pročelja definiranih ujednačenim ritmom prozorskih osi s naglašenom središnjom zonom čija širina odgovara širini središnje kružne dvorane. S obzirom na spomenutu aksijalnost u prostornoj organizaciji dvorca, središnja zona sjevernog i južnog pročelja naglašena je trijemom odnosno altanom, dok su iste zone istočnog i

zapadnog pročelja istaknute lođom odnosno nizom pilastara. U pročelnoj artikulaciji dominira klasicistički vokabular ponajprije u vidu trijema i altane s korintskim stupovima, a onda lođe i pilastara istih stilskih osobina.

Budući da je dvorac u Drugom svjetskom ratu teško oštećen i kasnije obnovljen metodom faksimilske rekonstrukcije, od izvorne interijerske opreme ništa nije očuvano.

2.2. KRAJOLIK

Dvorac se nalazi na relativno uskom platou stiješnjenom između ceste koja vodi u smjeru Laduča i padina marijagoričkog gorja. U njegovoj pozadini je hrastova šuma spomenutog gorja, dok parcelu prekrivaju travnate površine s mjestimice grupiranim stablima bjelogorice. Tragova povijesnog perivoja, koji je prikazan na katastarskom listu iz 1862. godine, danas nema.

3. STANJE

Dvorac je u vrlo dobrom stanju, održavan i prilagođen funkciji spremišta Hrvatskog državnog arhiva.

4. VALORIZACIJA

Izgrađen tijekom prve polovice 19. stoljeća, dvorac Januševac predstavlja posebnost u kontekstu tradicije ladanjske izgradnje ovih prostora. Porijeklo mu je u radikalnom klasicističkom konceptu francuske provenijencije koji se nadahnjuje paladijanizmom. Simetrično raspoređena prostorna skupina uokolo središnje kružne dvorane naglašene vertikalne mjere kao i osna komunikacija od glavnog ulaza na sjevernom pročelju do altane na južnom. Njegova vanjština kubična karaktera odražava prostorne ideje artikulacijom pročelja, ali i trijemovima na sjevernom i južnom pročelju.

Dvorac Januševac svjedočanstvo je visokih arhitektonskih dosega u području ladanjske arhitekture hrvatskog prostora, a uz dvorac Hellenbach u Hrvatskom Zagorju jedini je primjer radikalnog klasicizma koji finim proporcijama i odnosima kubičnu formu prilagođava potrebama ladanja i reprezentativnosti. Nekada okružen pejzažno uređenim perivojem s gospodarskom zgradom razvedena tlocrta, srodna oblikovanja, predstavljao je cjelinu visokih ambijentalnih vrijednosti.

Dvorac je teško stradao u Drugom svjetskom ratu zbog čega je kao iznimno vrijedna i visoko valorizirana građevina obnovljen metodom faksimilske rekonstrukcije. Obnova je trajala od šezdesetih godina do 1985. godine, međutim u potpunosti nikada nije dovršena. Danas baštinimo kvalitetno izvedeni faksimil klasicističkog dvorca što se prije svega odnosi na njegovu vanjštinu, dok prostorni koncept nije u potpunosti dosljedan povijesnom predlošku, a uređenje interijera nije dovršeno. Usprkos činjenici da je

današnji dvorac replika klasicističkog dvorca, smatra se vrijednim svjedočanstvom složenog klasicističkog koncepta kakvog zapravo nema na području Hrvatske, a značajan udio u kreiranju vizura brdovečkog kraja i dalje mu priskrbljuje izniman ambijentalni značaj.

5. MJERE ZAŠTITE I PREPORUKE ZA OBNOVU I PRENAMJENU DVORCA I PRIPADAJUĆIH DIJELOVA KOMPLEKSA

Dvorac, k.č. 1585, k.o. Brdovec – stupanj zaštite: D2

Obzirom da je riječ o faksimilski obnovljenom dvorcu pri čemu prostorni koncept nije dosljedno ponovljen niti dovršen, u obnovi će se primjenjivati konzervatorske metode (održavanje, sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena, artikulacije i oblikovanja pročelja te reprezentativnih prostorija (središnje rotunde i južne središnje dvorane) s tim da su u ostalim dijelovima interijera moguće određene intervencije s ciljem zadovoljavanja nove funkcije.

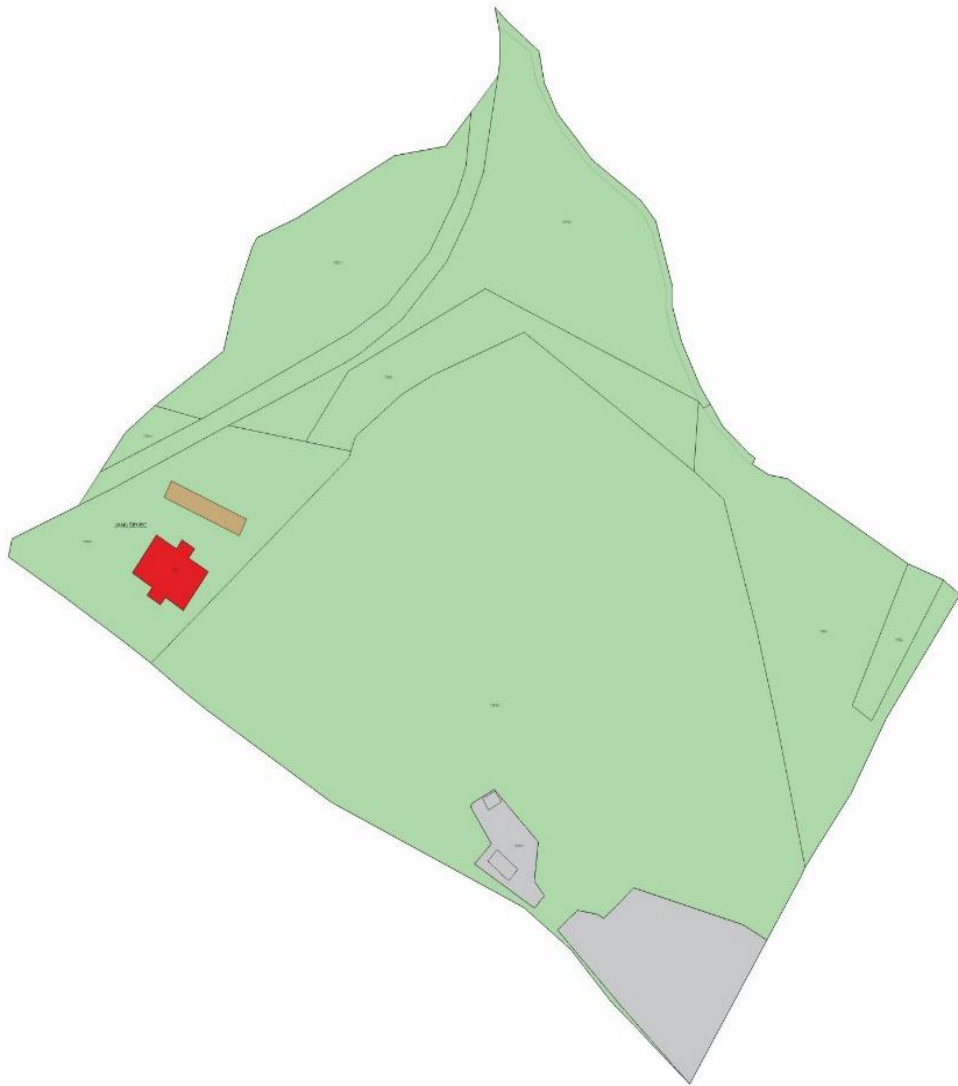
Gospodarska građevina, k.č. 1584/2, k.o. Brdovec – stupanj zaštite: G3

Na mjestu nekadašnje gospodarske zgrade moguća je nova izgradnja u smislu faksimila povijesne zgrade (ukoliko postoji dokumentacija ili drugi materijalni izvori informacija na temelju kojih je moguće izvesti faksimil) ili suvremenog oblikovanja u osnovnim gabaritima povijesne zgrade.

Krajolik, k.č. 1584/2, 1584/1, 1583/1, 1583/2, 1588, 1587/1, 1587/5, 1590, 1592, k.o. Brdovec – stupanj zaštite: K3

Očuvanje zelene zone visokog raslinja u skladu s identitetskim obilježjima krajolika predviđa se na svim parcelama unutar zone obuhvata zaštite. Izuzetak su dvije parcele uz cestu na kojima se nalazi recentna izgradnja.

Recentna izgradnja, k.č. 1587/3, 1587/4, k.o. Brdovec – stupanj zaštite: R1
Valorizaciju i smjernice donosi nadležni konzervatorski odjel.

DVORAC

- D2 ■ Primjena konzervatorskih metoda (održavanje, sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena, artikulacije i oblikovanja pročelja, prostornog ustroja, konstruktivnih elemenata i sačuvanih dijelova opreme interijera. Moguće su određene intervencije u interijeru s ciljem zadovoljavanja nove funkcije. Sve navedeno izvodi se u skladu s detaljnijim konzervatorskim smjericama koje će se izdati na temelju konzervatorsko-restauratorskih istraživanja koje je prethodno potrebno provesti.

GOSPODARSKE ZGRADE

- G3 ■ Nova izgradnja u smislu faksimila povijesne zgrade (ukoliko postoji dokumentacija ili drugi materijalni izvori informacija na temelju kojih je moguće izvesti faksimil) ili suvremenog oblikovanja u osnovnim gabaritima povijesne zgrade koja se nalazila na tom mjestu. Sve navedeno izvodi se u skladu s detaljnijim konzervatorskim smjericama koje će se izdati na temelju konzervatorsko-restauratorskih istraživanja koje je prethodno potrebno provesti.

PERIVOJ

- K3 ■ Očuvanje zelene zone ili parterno uređenje bez nove izgradnje, sve usklađeno s karakterom prostora (prema konzervatorskim smjericama nadležnog konzervatorskog odjela).

RECENTNA IZGRADNJA

- R1 ■ Valorizaciju i smjernice donosi nadležni konzervatorski odjel.

6. BIBLIOGRAFIJA I DOKUMENTACIJA

Obad Šćitaroci, M., Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Zagreb, 1996.

Rajić Stojanović, I., Recepcija klasicističkog dvorca Januševca i njegovo rekonstruiranje nakon Drugog svjetskog rata, Zbornik radova znanstvenog skupa Klasicizam u Hrvatskoj, Zagreb, 2016., 195-212.

Dvorac Januševac, Izdanje Zavoda za zaštitu spomenika kulture Grada Zagreba, Zagreb, 1962.

Dvorci i kurije sjeverne Hrvatske – stanje i mogućnosti njihova uključivanja u suvremeni život, grupa autora, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb, 1970.

Arhivski materijal u vezi obnove dvorca nakon Drugog svjetskog rata, Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Središnji arhiv; Konzervatorski odjel u Zagrebu

Foto dokumentacija: Fototeka Ministarstva kulture, Fototeka Konzervatorskog odjela u Zagrebu